

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četrto leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrto leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 24. julija 1867.

Gospodarske stvari.

Kako z mladimi konji ravnati, da jih kovač lahko kuje.

Iz Podbrezja je došla „Novicam“ prošnja, naj naznanijo, kako bi se dali mladi konji ukrotiti, da jih kovač more podkovati.

To vprašanje, „Novicam“ postavljeno, je vredništvo dalo učeniku podkovstva na naši učilnici in prvemu kovaškemu mojstru naše dežele gosp. Skalè-tu, naj odgovori on sam.

Tako-le se glasí njegov odgovor:

„Z mladimi konji, ki pridejo kovaču prvokrat v roke, se mora zelo zelo prijazno in rahlo ravnati, sicer je gotovo, da se popačijo za dolgo ali za vselej. Treba je tedaj, da hlapec že v štali mlademu konju večkrat noge zaporedoma rahlo vzdiguje in zopet doli postavlja. Ko je mladi konj že tega navajen, naj hlapec noge nekoliko časa tako drži, kakor se pri podkovanju držé. Ko je konj že tudi tega navajen, naj večkrat po kopitih s kakošnim kladvom rahlo potrka. Ako je nevajeno žebe pri teh skušnjah nepokojno in se kviško spenja ali z nogami bije, naj se vzdigovanje nóg z lepo in z božanjem, pa vmes tudi z ostro in glasno besedo poskuša — brez vse druge sile. Potrpljivosti je pred vsem treba.

Še le potem, ko se je mladi konj v več dneh navadil, da mirno hlapcu nogo dá, se peljá v kovačnico.

S takimi konji, katerih kovač še ne pozná in o katerih ne vé, ali se dajo radi podkovati ali ne, naj kovač posebno skrbno ravná, da njih razvade in njih muhe izvé. Sploh pa naj si kovači to zapomnijo dobro, da se dá z lepo veliko več opraviti kakor z grdo, in da sile je med stokrat komaj petkrat treba.

Konj je po natori svoji krotka pa boječa živina; saj ne vé, kaj se ima z njim zgoditi, ko ga kovač prvokrat neusmiljeno za noge zgrabi, po kopitu rezati in razbijati začinja. Mislite si, da še otroku mora mati dobro dopovedati, predno mu začne nohtove na nogah porezovati.

Ali se je tedaj čuditi, da mlada neumna živinica, vsa strahú plašna, se podkovanja bojí, ker ne vé, kaj se bo z njo zgodilo! Ali je čuda, ako se podkovanja bojí, če se kovač po živinsko nad njo dere, s kladvom, kleščami ali še s kozó konja po rebrih bije, ali mu žebelj v žive dele kopita zabije? Tako postane živina strahú oporna.

Al z lepo, čeravno je večkrat dolgočasno, se vendar dá naposled ukrotiti, da se mirno dá podkovati.

Če se kónj ne dá rad podkovati, je treh rečí posebno potreba: 1) da se kónj obrzdá z oglavnikom (Kappzaum); 2) da se en prav pameten človek konju pred glavo ustopi, ga nepremaknjeno ostro in srpo v oči gleda in ga z oglavnikom igraje moti; 3) da se vse drugo s poti spravi, kar bi utegnilo konju misli kam drugam obračati.

Ko je to vse pripravljeno, se začne noga za nogo počasi vzdigovati, pa na tla postavlja.

Držáč, to je tisti, ki kovaču nogo drží, se mora s konjem seznaniti, mora konja po glavi in po nogah z roko božati, in tako počasi nogo gori vzdigovati. Med tem, ko se to godí, mora tisti, ki konju pred glavo stoji, nepremaknjeno konja v oči in na ušesa gledati, in ako le kaj malega zapazi, da se hoče konj spuntati, takrat naj brž, predno je še konj brcnil, nad njim „stoj!“ zavpije, ga hudó in srpo v oči gleda in z oglavnikom rukne, da že takrat nepokojnost zatare, predno konj še kaj napačnega stori. Namen se mora že kaznovati!

Sicer se mora s konjem tako ravnati, da nikamor drugam oči ne obrne, kakor na tega, ki mu pred glavo stoji.

Če pa konj mirno in potrpežljivo stoji, naj ga prijazno po njegovem imenu kliče, gladi, boža nad očmi, po čelu in na sencih.

Če je pa konj tako popačen, da se s tem ravnanjem ne dá ukrotiti, ter si ne pustí noge vzdigniti, ampak le brca, takrat je treba ga tako dolgo z oglavnikom rukati, dokler se potiti ne začne.

Lejte! to je vsa skrivnost, po kateri se dajo tudi najhujši konji večidel ukrotiti. Al tega ravnanja se mora kovač stanovitno in potrpežljivo držati. Potrpežljivost in mrzla kri brez vse jeze bo svoj namen dosegla.

Držáč se ne sme nikoli prenehliti, pa tudi noge preveč vèn vleči in ne previsoko držati.

Tako ravnaje podkujemo najhujše konje v naši kovaški šoli v Ljubljani, tako, da ljudje mislijo, da znamo coprati, ako hudega konja, kateremu nikjer niso bili kos, mirno in brez vse sile podkujemo, in vendar je le srpi pogled v oči konjeve, ob pravem času ruk z oglavnikom in pa ostra beseda „stoj!“ naša — copernija.

P. Skalè, učenik podkovstva.

To je tisto „kovanje brez sile“ (Hufbeschlag ohne Zwang), ktero je že pred 40 leti popisal ogerski ritmojster Balassa, in ktero potrdijo vsi kovači, ki niso mojstri-skaze.

Obrtnijske stvari na Kranjskem.

Dostavek.

V poslednjem listu „Novic“ je bilo rečeno, da ondi imenovani naši rokodelci ne zadostujejo sedanjim zahtevam zato, ker so zaostali v podučjenju. Toliko več veljá to, kar se tiče zidarstva.

Na Kranjskem je bilo nekđaj obilo lesá, ki je imel nizko ceno; zato si je Kranjec večidel izdeloval potrebna poslopja iz lesá; zidarja pri taki navadi ni potreboval; celó naravno je tedaj bilo, da se je le malokdo sè zidarstvom pečal, še manj pa v njem napredoval.

Pri postavljanju zidanih poslopij so večidel najemali v zidarstvu veliko bolj izurjene Lahe (prav za prav Furlane) in ti odnašajo leto za letom lepe denarje